

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za gg učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

St. 1. V Ljubljani, 15. januarija 1900. Leto XVII.

Obseg: O ravnanju z drevjem, katero sta poškodovala žled in sneg — O napravi ter porabi gnojnih gred. — O izdelovanju sira. — Enketa za vinstvo v Novem Mestu. — Vprašanja in odgovori — Gospodarske novice. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — Listnica uredništva — Tržne cene. — Inserati.

O ravnanju z drevjem, katero sta poškodovala žled in sneg.

Dne 15. decembra p. l. sta naredila na Notranjskem sneg, zlasti pa žled velikansko škodo. Na tisoče sadnega drevja se je polomilo, in škoda znaša več stotisoč kron. Del drevja je tako poškodovan, da je bo treba kar posekati, drugi del pa le toliko, da se dá s primerno skrbjo še ohraniti, popraviti in čez nekaj let privedi k novi rodnosti. Ker je na eni strani škoda, drevo, iz ktere se da še kaj narediti, kar posekati, in ker moramo na drugi strani misliti, da nam bo popravljen drevo prej dajalo dohodek kakor mlado, na novo vsajeno, in da sploh ne bo mogoče tako hitro vsega pokvarjenega drevja nadomestiti z novim, zato bodi glavna skrb prizadetih sadjarjev na Notranjskem, da sedaj pozimi, t. j. v mescih januariju in februariju, skušajo rešiti, kar se rešiti dá.

Radi tega se nam zdi primerno, tukaj v kratkem navesti sredstva, kako je treba ravnati s starim drevjem, katero je poškodoval sneg ali žled.

1.) Rane, ki so nastale po odkretnjenju večjih in manjših vej, se morajo ogladiti, posušena skorja okrog

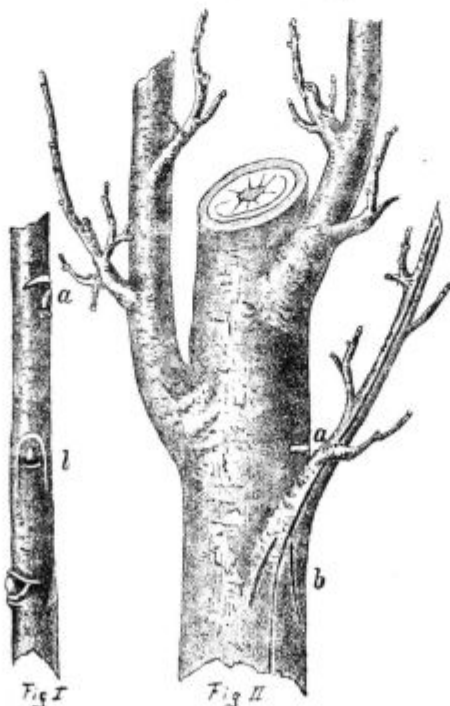
rane naj se odreže in rana naj se dobro zamaže z drevesnim voskom (s cepilno smolo).

2.) Odkretnjene veje, ki se še dovolj krepko drže drevesa, naj se previdno spravijo nazaj v svojo poprejšnjo lego (isto tako se ravna z drevesi, ki so se razčesnila na dva ali več delov), privežejo, podporo itd., da se morejo zarasti; rane naj se namažajo z drevesnim voskom, pokline pa zadela z redkim, tekočim glinastim gipsom ali cementom.

3.) Drevesom, katerim je sneg odčesnil več vej v skoro enaki visočini pri vrhu (kroni), se odrežejo in odstranijo vse poškodovane veje, kakor tedaj, kadar hočemo drevo pomladiti. Ako je po ugonobljenju več večjih vej v kroni nastala praznina, skrbelo bo drevo samo, da to praznino zadela z mladimi poganjki, iz katerih se po primerni oskrbi vzgoji pravilna krona.

4.) Podrta, celo na pol iz tal izrovana drevesa se zopet previdno vrnajo in pritrdijo. Poškodovane korenine naj se prirežejo, deblo pa naj se z močno žico pritrdi tako, da se ne maje vsled svoje teže ali vetra. Ako so korenine močno po-

škodovane, je treba prirezati tudi krono ter drevo pomladiti. Za mazilo se priporoča v prvi vrsti mrzli, tekoči drevesni vosek; dalje tudi mešanica iz ila, krav-

Podoba 1.

Podoba 2.

jeka in lesnega pepela, ki pa naj se s primernimi po-
voji priveže k drevesu, da je dež ne odpere. Maža iz
premogovega katrana se mora pred rabo na 50 ° po-
greti: potem je tako tanka, da več ne odpade in tudi
notranje dele, katere pokriva, ohrani zdrave. Navadno
se ji primeša nekaj stolčnega oglja ali peska. Še boljša
pa je mešanica iz premogovega kolomaza in skrilni-
kove moke, ki se še lažje rabi, ki pa je tudi tako tr-
pežna, da je skoro ni moči odstraniti.

Glede ravnanja z mladim drevjem naj pa velja
naslednje navodilo:

Ako se je deblo le upognilo ali pa se je le na
pol prelomilo, naj se od njega skrbno odstrani iverje.
Drevesce je treba poravnati ter je trdno privezati h
kolu, razpoka naj se pa namaže z drevesnim voskom
ali pa z ilom. Ob enem se mora krona nekoliko
skrajšati. Ako se je tako postopalo, se bode v teku
leta marsiktera rana zacelila. Ako bi se pa to ne zgo-
dilo, potem je pa skoraj gotovo, da poškodovana dre-
vesca prihodnjo pomlad začno poganjati mlado brstje
ravno pod razpoklino, t. j. ravno pod tistim mestom,
kjer se je drevesce preteklo leto poškodovalo. Iz tega
brstja se drevescu lahko napravi nova krona. Če je
pa drevescu poškodovana le krona, potem naj se
skrajšajo še vse ostale stranske veje v razmerju z
ostalim nepoškodovanim delom krone, in sicer tako, da
so očesa, pri katerih se veje odrežejo, obrnjena venkaj.
Na ta način dobi na novo zrastle krona lepo obliko.
Odrezuje naj se gladko in s prav ostrim rezilom, a
rane naj se pomažejo z drevesnim voskom. Istotako
se morajo vse druge rane in razpoke pogladiti z ostrim
rezilom ter se ne smejo puščati nepotrebnih štrklji. Vse
rane naj se namažejo. Jako dobro je tudi, rane in
razpoke obrezovati. Vsaka nalomljena ali pa učesnjena
veja naj se podpre in, če je mogoče, tudi prikrajša.
Ako pa je ostal le štrkelj, ki nima postranskih vejic,
naj se odreže pri deblu. Ako poškodovana veja kaže,
da bo še poganjala, potem naj se odreže neposredno
za tisto vejico, ki obeta, da bi postala glavna po-
stranska veja. Vse večje rane naj se režejo z žago, ne
pa s sekiro. Paziti je treba, da se ne naredi po nepo-
trebnem štrklji, iverje in razpokline. Take rane je
treba dobro pogladiti z nožem ali pa z obličem, kajti
kolikor bolj gladka je rana, toliko manjša je nevarnost,
da bi začela gniti. Vse večje rane naj se namažejo s
katranom. Pri poškodovanih drevescih, ki imajo namen
kinčati naše vrte in druge enake nasade, ravna naj
se baš tako, kakor smo zgoraj povedali, le krone naj
se do kraja odrežejo, ker se potem lažje lepo uravnajo.

K sklepu naj še omenimo, kako je s poškodo-
vanim in s pomlajenim (t. j. močno okrajšanim) drevjem
pozneje ravnati. Na vsak način je treba drevesu krono
od novega vzgajati, in zato je obrezovanje z ozirom na
to primerno urediti. Vsa važnost naj se poklada na
odbiranje dobrih popkov in na vzgojo novih mladik,
ki naj bodo pozneje veje voditeljice. Vsak sadjar pa
dobro vé, da se človek pri obrezovanju mnogokrat
vara, kajti marsikak popek ostane gluh in marsikak
poganjek se noče razvijati, kakor želimo. Temu se od-
pomore s primernimi sredstvi.

Vsem eno- in dveletnim mladikam, ki imajo še
gladko in ne predebelo lubad, se nad slabo razvitimi
popki z nožem zarežejo zaokrožene zareze (pod. 1).
Nož se več milimetrov nad popkom z ostrilom počez
nastavi na mladiko ter zareže do lesa; kaka dva mili-
metra nad to zarezo se naredi druga ter se odstrani
lubad, kar je je med obema zarezama, tako da se rana

dobro vidi (pod. 1. a). Vsled te rane se sok zbira pri
popku, ki potem požene poganjek, listje ali cvetje. Ako
hočemo, da zareza vpliva še močnejše, zarežemo mla-
diko tudi ob straneh očesa, od vrhnje zareze navzdol
(pod. 1. b).

Toda ne samo vrhove in mlajše veje, ampak tudi
starše veje, ki so v rasti zastale, zarežujemo z uspehom;
ker pa je lubad bolj trda, rabimo za to žago. Podoba
2. a kaže tako počezno zarezo. Na spodnji strani te
veje se na podobi tudi vidi podolžna zareza, ki gre
prav doli na deblo. Da je uspeh še boljši, naredi se
spodaj še 2—3 podolžne zareze (pod. 2. b.). Podolžne
zareze se delajo z nožem.

Uspeh tega dela je izboren; še boljši pa je, ako
pomagamo s poletnim obrezovanjem (meseca maja)
močnejših vej, ki so okrog slabših. Na ta način veja,
ki je v rasti zastala, kmalu dohiti druge.

Kdor torej peškato sadje obrezuje, naj nikdar ne
pozabi na zareze, posebno pri takih vrstah ne, ki se
že po naravi nerade razraščajo. Koščičastega sadja,
posebno marelic, breskev in češenj, ni treba zarezovati,
ker popki dobro odganjajo, tudi če se mladike le ne-
koliko prirežejo; pri teh bi bile zareze prej škodljive
kakor koristne.

O napravi ter porabi gnojnih gred.

Jame, zaboje itd., ki stoje na planem ter jih gre-
jemo z gnojem, ki ga vanje natlačimo, in ki so pokrite
s steklom, imenujemo „gorke gnojne grede“.

Gorke grede rabijo za vzgojo zgodnje zelenjadi,
t. j. silimo jo s toploto, da raste ob času, ko je zunaj
še mrzlo; zato imenujemo te grede tudi „posilne grede“.
Gorke grede pa služijo tudi za razmnoževanje cvetic
iz semena in iz potaknjencev. V napravo gorke grede
potrebujemo zaboj, primernih oken, gnoja za gorkoto
in pokrovov iz desek ali slame.

Zaboj se običajno naredi iz 5 cm debelih jelovih
desek, pa je lahko tudi zidan. Za navadne razmere na
domačem vrtu zadostuje gorka greda s tremi okni.
Ako je okno 1.32 m široko in 1.56 m dolgo, potem je
cel zaboj za tri okna 3.96 m dolg in 1.56 m širok. Go-
renja stran zaboja bodi nekoliko višja, da okna leže
posevno, vsled česar se lahko odteka deževnica in se
solnčni žarki bolj vpirajo. Podoba 3. kaže tako gorko
gredo. Gorenja stena je 50 cm, dolenja pa 30 cm visoka.
Ob voglih so stebrički iz trdega lesa, ki dajo zaboju
trdnost. Na dolenji steni so pritrjeni železni ali leseni
klini, da okna ne zdrsejo. Preko zaboja so pa pritr-
jene late, na katerih slone okna in katere branijo mrzlemu
zraku skozi reže med okni. Za vsako okno imej pri-
pravljen kos tako prirejenega lesa, kakor ga kaže po-
doba 4. Ta les služi za podstavek k odprtim oknom,
kakor je razvidno na podobi 3. Zaboj bodi tam, kjer
okna na njem slone, gladko ostružen, da zrak ne more
skozi reže v gredo. Okna naj bodo tudi iz mehkega
lesa, in ker vsled tople vlage veliko trpe, jih moraš
vsaj trikrat dobro namazati z oljnato barvo. Najbolje
bi jih bilo mazati s karbolinejem, a karbolinejevo
izhlapevanje škoduje rastlinam. Če pa okna
že leto poprej pripraviš ter jih dobro dvakrat napojiš
s karbolinejem, potem jih pa pustiš na zraku, da dobro
izhlape, ter jih naposled enkrat namažeš z oljato barvo,
je pa najbolje, kajti taka okna so vsaj trikrat trpež-
nejša kakor samo z oljnato barvo namazana.

Pravšna velikost oknom je gori označena. Steklo
se polaga od spod navzgor, kakor opeka na strehi, ter

naj vseka šipa presega dolenjo za 1 cm. Dobro je, če narediš na gorenji strani oken železen obroček ali kako drugo pripravo za dviganje.

Okna se pokrivajo z deskami, ali še bolje s slamo. Tako pokrivalo varuje gorke grede, da se ne ohladi; pokriti pa je okna précej, kakor hitro je mraz, oziroma kakor hitro solnce zaide.

Ker so slamnate odeje najboljše pokrivalo gorkim gredam in ker je njih izdelovanje prav priprosto, zato ustrezemo marsikomu, če popišemo, kako jih je delati. Najprej naredi lesen okvir toliko širok in malo daljši kakor je gredno okno. Po dolžini okvira naredi 4 do 5 vrvic (motozov). Na tako prirejene kose trdega lesa,

kakor kaže podoba 5., navij v olju namočene nekoliko drobnejše vrvice. K

vsaki počezni vrvi priveži konec vrvice, ki je na tem lesu navita. Nato položi snopič lepe slame na počezne vrvice ter jo s tanko vrvice zadrgni na vse napete počezne vrvice, kakor kaže podoba 6. Posamezni snopiči

naj bodo kolikor mogoče enaki ter vrvice vselej dobro nategnjene in z vozlom zadrgnjene. Ako imamo bičevja, ga je dobro pridejati k vsakemu snopiču eno ali dve bilki.

Na slamnate odeje položi čez noč posamezne deske, da psi ali druge živali in pa tudi sneg ne oderejo oken.

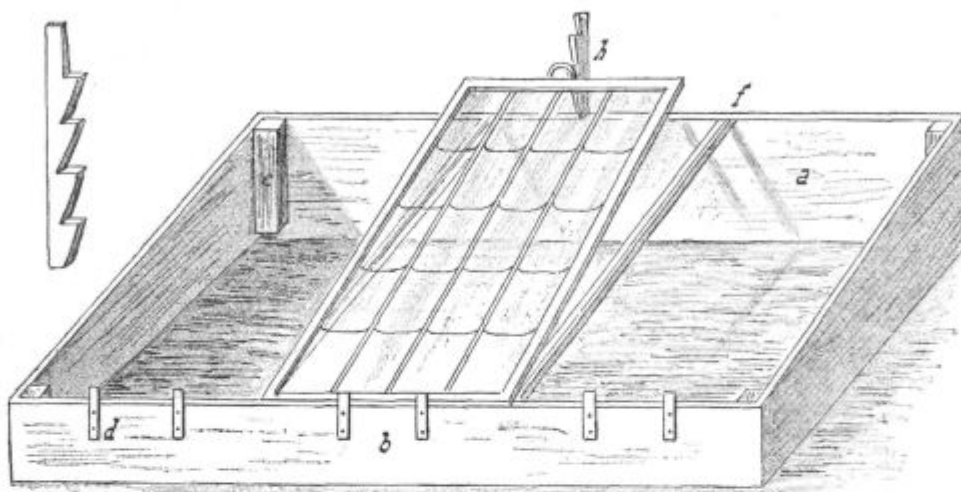
(Konec prihodnjič.)

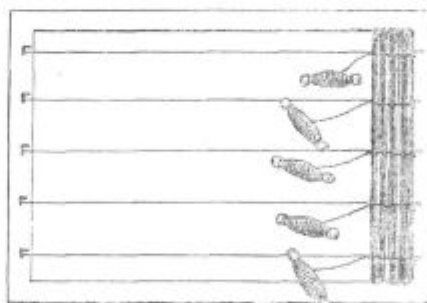
Podoba 4.

Podoba 5.

Podoba 3.

Podoba 6.

O izdelovanju sira.

Da bo naša sirarska obrt uspešnejša in se dvigne na višjo stopnjo popolnosti, se moramo veliko bolj kakor doslej ozirati na njene določene in gotove predpogoje. Ti predpoji so: Dobro opravljena sirarnica s potrebnim orodjem, dobra studenčnica v bližini, dobro mleko in v resnici izučen in vešč sirar. — Kakor važno je dobro mleko, brez katerega se ne da narediti sir prve kakovosti, isto tako je važen vešč in priden sirar, ki svoj poklic do dobrega pozna, ki natančno opazuje lastnosti mleka kakor tudi vse pojave pri sirjenju; pri tem opaža različne uspehe, spoznava njih vzroke in jih pravilno presoja. Vsak sirar bi moral imeti knjigo, v katero bi zapisoval vsa strokovna opazovanja.

Današnje razmere ter vedno večja konkurencija in vsled teh večje zahteve trgovcev s sirom, oziroma konsumentov, otežujejo položaj sirarstva; zato se mora smatrati za umetnost in pa tudi za srečo, ako kak sirar v teku enega poletja izdela le dobre in nepokvarjene sire.

Naši siri glede okusa, enakomerne luknjičavosti, velikosti lukenj in finosti testa nikakor ne zadoščajo. Vsak izučen sirar dobro vé, da dober okus, oziroma dobra kakavost največ zavisi od pravilnega gođenja sira in tvorjenja luknjic v njem. Z gođenjem dobi sir pravi duh, velike luknje pa nastanejo, če se gođenje pospeši. To sirarja lahko zapelje, da gođenje preveč pospeši, in vsled tega se hlebi pokvarijo, ker gođenja ne more v pravem času ustaviti. Nadalje zahtevajo velike luknje zateglo in prožno testo, ki se ne trga rado in ne da razpoklega sira.

Poklic sirarja dandanes torej zahteva veliko več izkušenj in temeljitega znanja kakor poprej; dandanes

ne zadošča več, če sirar zna zvršiti z rokama potrebna dela, ampak mora sodelovati tudi glava, t. j. sirar mora vedeti, zakaj dela to in ono. Veda mora biti združena s prakso.

Sirarjenje ima tudi v tem svoje težkoče, ker ima razno mleko različne lastnosti in se v vsaki sirarnici ne more enako sirariti celo v

eni in isti sirarnici, sirarjenje ni vsak teden enako, da, celo z jutranjim mlekom je drugače delati kakor z večernim. Ob vlažnem in hladnem vremenu se tudi drugače siri kakor ob suhem in gorkem vremenu, in spomladi je delo drugačno kakor poleti, in zopet različno je jeseni ali pozimi. Glavna reč vedno ostane izdelovanje nežnega, prožnega in vender zadosti suhega testa, ki ima v sebi dovolj sposobnosti za go-

denje (kipenje).

Izkušen in ob enem znanstveno naobražen sirar bolj pazi na vse pojave pri izdelavanju sira ter je natančnejši pri delu. Njegova opazovanja so bolj premišljena in marsikak pojav, ki ga kak drug sirar prezre ali ga niti ne zapazi, mu je dovolj važen, da ga upošteva in ga presodi glede na njegove posledice. Tak sirar je bolj gotov v svojem delu; on ne dela tja v en dan, temveč pazi na predpogoje v sirarstvu, ki so mu vedno pravi kažipot. Dober sirar strogo zahteva le dobrega mleka, naredi pa tudi iz slabega mleka še vedno boljši sir kakor kak slab sirar iz dobrega mleka.

Sicer ima pa sirar tem večje veselje s svojim poklicem, ako ga temeljito pozna, ter ima manj jeze in skrbi, ker se ve voravati škode. Za naše sirarje je torej neobhodno potrebno, da spoje svoje izkušnje z znanstvenimi nauki, kajti šele tedaj se nam je v sirarstvu nadejati dobrih uspehov in napredka

Enketa za vinstvo v Novem Mestu.

Dne 30. oktobra in 6. novembra p. l. je bila v Novem Mestu enketa za vinstvo. Tamkaj so se rešila razna važna vprašanja, tičoča se pospeševanja vinstva. Vinstvo je začelo na Kranjskem lepo procvitati; uspehi denarnih podpor, pouka, dobrih izgledov itd., se povsodi lepo kažejo in obetajo, da se bode vinstvo v tako ugodnem tiru naprej pomikalo, v kakeršnem je sedaj. Treba je vsestranskega skupnega delovanja; in ta namen je imela ravno zadnja enketa. Posvetovanje je tudi doseglo svoj namen.

S to enketo se je hotelo doseči, da se s skupnim, sporazumljenim postopanjem odpravi neko nezaupanje, ki se je v zadnjem času pokazalo med našimi vinogradniki. Večkrat so se slišale pritožbe in največkrat od nižjih slojev: „Jaz ne vem, koga naj poslušam, po čigavih naukih naj se ravnam; ta piše tako, oni tako; ta priporoča to, oni isto pobija.“

Da se te nepotrebne zmešnjave odpravijo, se bodo odslej večkrat vršila taka posvetovanja med kranjskimi strokovnjaki in drugimi veščaki, in naloga, odnosno korist vinogradnikov bo, da se sklepov, ki se store na takih enketah, kolikor mogoče drže. Sklepi se vselej objavijo, ker bodo merodajni. Vsak seveda lahko piše po svoje, kakor hoče, ali več glav le več vé. To se je pokazalo tudi na zadnji enketi, ko se je o nekterih vprašanjih razpravljalo po 1, 2 ali tudi 3 ure, čeprav je bilo navzočih le 12 veščakov.

Mi objavimo kolikor mogoče na kratko vsa vprašanja, in sicer po vrsti, kakor so bila na sporedu in kakor so se rešila.

Prvo vprašanje se je glasilo: **Kakšne vrste zlahtnih trt kaže po dosedanjih izkušnjah na Kranjskem pomnoževati?**

O tem vprašanju je poročal deželni potovalni učitelj za vinstvo Fr. Gombač. Vsega poročila tu ne moremo priobčiti, ker je preobsežno, dasi je v njem obširno opisana vsaka vrsta, zato hočemo navesti le predloge, ki so bili sprejeti.

Poročevalec je v svojem poročilu omenjal, da se je sedaj po preteku nekoliko let pokazalo, da se morajo opustiti nekatere vrste, ktere so kot dobre priporočali. Pokazalo se je celó, da ena in ista vrsta ni za vse kraje na Dolenjskem, še manj pa za vse kraje na Kranjskem.

Isto tako je poročevalec dokazal, da nekatere vrste v enem okraju dobro rodé, v drugem pa mnogo slabije ter da ena in ista vrsta daje v enem okraju prav fino vino, v drugem pa le vino srednje vrste. Zato je jako napačno, če se kdo pri priporočanju te ali one vrste ozira le na en kraj, mogoče celó le na svoj vinograd. Pri tem je treba le v poštev jemati razne okoliščine.

Posebno moramo biti oprezní glede pomnoževanja trt sedaj, ko se sadijo le cepljene. Kot cepljenke se nekatere vrste kažejo jako muhaste. Grganja n. pr. se kot cepljenka ne more več tako pripročati, ker sedaj v več krajih jako malo ali tudi nič ne rodi. V cvetju je namreč postala jako občutljiva; najbrž tiči vzrok temu v nepravilnem kroženju soka, kajti podloga prične poganjati jako zgodaj, grganja jako pozno. Te nedostatke pri teh trtah so pričeli opazovati tudi vinogradniki sami, in zato so jih začeli opuščati.

Poročevalec je z ozirom na razne okoliščine razvrstil priporočljive vrste v posamezne oddelke, in sicer:

Za bela vina:

I. a) Vrste, ki veliko rodé in dajó bolj lahka, namizna vina: Kraljevina, beli in rdeči španjol ali žlahtnina (od belega se posebno priporoča hrustljati španjol) in rdeči vrh.

b) Vrste, ki tudi veliko rodé, pa dajó močnejša vina: Beli burgundec, laški rizling in silvanec (podbelček).

II. a) V drugi vrsti je pomnoževati vrste, ki dajó dobra namizna vina in veliko rodé. Take so: Medenika (Honigler) in veltlinci (zeleni, rdeči in zgodnji rdeči veltlinec), za Vipavsko tudi pinjola.

b) Vrsta, ki veliko rodi, pa daje lažje vino: Siva kavščina.

III. Vrsti, ki sicer manj rodita, pa dajeta jako fino vino: Traminec in rulandec.

Za poskušnjo se še priporočajo naslednje vrste: Moslavina, podbelec, plavec. Opusté naj se vrste: Zeleznika, sipa, javor in tem enake.

Za črna ali rdeča vina:

IV. a) Vrsti, ki veliko rodita in dajeta dobro črno vino: Modra frankinja in portugalka.

b) Vrsta, ki veliko rodi, pa daje bolj lahko, namizno vino: Kavščina ali žametasta črnina.

Za Vremsko dolino bi se priporočala še dolgo-repka; v drugih krajih se bodo s to vrsto še delale poskušnje.

V. Trte, ki dajejo namizno grozdje: Hrustljati, muškatni in rdeči španjol, avguštana, in medenika ter (črna vrsta) portugalka.

Ker gori navedene vrste zoré ob različnem času, je pri sajenju paziti naslednje: Zgodaj zoreče vrste, namreč: španjol, veltlinci, beli burgundec, silvanec, medenika, traminec in rulandec, dalje modra frankinja in portugalka naj se sade vedno posebej, t. j. ločene od pozno zorečih, da se morejo poprej, posebej potrgati in zmastiti, kajti v gorkih legah zoré navedene vrste 10—12 dni pred drugimi.

Pri sajenju naj se tudi pazi, da se črne vrste sade posebej in bele posebej, kar trgatev zelo olajšuje. Slednjič je poročevalec še pristavil, da naj vinogradniki sade v bolj mrzlih krajih, koder trte pozno zoré, le zgodnje vrste, kajti le potem bodo mogli pričakovati dobrih pridelkov.

Vsi poročevalčevi predlogi so bili sprejeti z dostavkom g. Skalickega, ki je priporočal vrsto rdeči vrh, katerega poročevalec ni omenjal, dasi je ta vrsta pač zelo rodovitna, a bolj pozna, in dalje s pristavkom g. Al. Wutscherja, ki je predlagal, da naj se namesto zelenike pomnožuje v večji meri italijanski rizling, kajti ta vrsta, čeprav pozna, tudi v mrzlejših krajih mnogo bolje dozori kakor zelenika in jo torej more v vsem, bodisi glede dobrote ali rodovitnosti, popolnoma nadomestiti.

Poročevalec pa je še pristavil, da ima italijanski rizling še to dobro lastnost, da daje v južnih krajih dvojni pridelek s tem, da nastavi pozneje toliko martinčkov, da se more iz teh napraviti 4—6 hl vina na hektar. Ti martinčki zoré šele oktobra ali novembra.

Pri vsaki priporočeni vrsti se je razvila dolga razprava; pri nekterih, kakor n. pr. pri zeleniki in grganji, so padle tudi ostre opomnje. Debate so se udeležili gg.: grof Barbo, Dolenc, pl. Lenkh, Rohrman, Skalicky in Wutscher ter poročevalec.

Sklenilo se je torej pomnoževati in cepiti za sedaj le gori označene vrste žlahtnih trt, dokler se ne zvrše še nadaljni poskusi z nekaterimi trtami, ki se doslej še niso sponesle. Ti poskusi se delajo in se bodo še delali v državnih in sedaj v od dežele subvencioniranih trtnicah. Priporočale se bodo še druge vrste, o katerih se sedaj ne more nič določnega povedati. Dalje prihodnjič.

Vprašanja in odgovori.

(Dobro vemo, da je ta predel v našem listu najbolj priljubljen, zato ga bomo tudi v novem letu skrbno gojili. Vse družabnike ter tudi naročnike »Kmetovalca« pa prosimo, naj nam prav pridno stavijo vprašanja gospodarske vsebine, pristavljamo pa, da bomo odgovarjali le na tista, katera dojdejo s podpisom. V listu seveda ne bomo objavljali imen)

Vprašanje 1. Že dolgo časa se pečam z rejo kokošij, katerih imam vedno mnogo, a še nikdar se mi ni pripetilo kaj enakega kakor sedaj in tudi nisem o tem nikdar kaj čul. **Moje kokoši si namreč sedaj same sebi in druga drugi perje pulijo.** Od kod utegne to priti in kaj naj storim, da to odpravim. (L. S. v V.)

Odgovor: To je razvada, ktero si živali pridobe, če imajo premalo apna v krmi ali če morajo žrejo trpeti. Žejne kokoši namreč z velikim poželenjem izskavajo krvavi sok in peresove tuljave. — Včasih sta vzrok tudi bojaželjnost ali dolgčas. — Puljenje perja odpravite, če med pičo pokladate klajno apno, zdrobljeno kreda, zdrobljeni ometi t. d. Istotako je dati perutnini, ki ne more na prosto, vedno dovolj dobre in sveže pitne vode. Če so živali bojaželjne, povežite jim noge, da sicer morejo hoditi, ne pa skakati. V kurniku je droge, na katerih živali sede, tako pritrditi, da je med njimi vsaj 40 cm prostora. Istotako je važno, da se perutnina dovolj pregiblje in da ima kaj opravila. To se doseže, če se med slamo večkrat pomeša zrnje.

Vprašanje 2. Kje se dobe zmesi travnega semena za trajno pridelovanje krme na njivah? Ali bi ne bilo dobro, če bi kmetijska družba priskrbovala tako seme svojim udom, enako kakor deteljno seme? (Fr. K. v G.)

Odgovor: Travnne zmesi za večletno pridelovanje krme na njivah ponuja sicer vsaka trgovina s semenom a mi Vas odločno svarimo pred narečanjem. Z ozirom na čas porabe, na fizično ter kemijsko sestavo zemlje, na podnebje itd. ni mogoče določiti samo enega recepta, po katerem naj se zmes naredi temveč je za vsak slučaj posebej določiti trave, detelje, in njih množine. Če bi naša družba hotela imeti v zalogi tako deteljno in travno zmes, bi ravnala proti vsakemu strokovnemu razumu, ter bi morala le posnemati špekulativne trgovce. Vseh vrst trav in detelj pa tudi ne more imeti v zalogi, ker je to naravnost nemogoče. Pač pa naša družba rada vsakemu sporoči, kakšno zmes naj rabi, ako nam pove za kolikoletno porabo želi dotično njivo obsejati, kakšne sestave je zemlja, kakšno je podnebje, kako je z vlago itd. — Nekatere vrste trav dobite v Ljubljani na pr. pri P. Lasniku, o čigar poštenosti smo prepričani. Prav vse vrste trav pa dobite pri jako zanesljivi trdku P. Hüttig na Dunaju (I. Weiburggasse, 5.) Ta trgovina je vseskozi poštena in tako obširna, da smete biti zagotovljeni, da dobdete vedno le novo blago, kar je posebno važno.

Vprašanje 3. Zajec mi je naredil na sadnem drevju letos veliko škodo, zato vprašam, ali imam pravico od najemnika lova zahtevati povračilo škode in kako mi je postopati? (A. S. v S.)

Odgovor: Vsled zadnjih milih zim naredila je divjačina na sadnem drevju malo škode, in zato ni došlo družbi že

nekaj let nič takih vprašanj. Vsled letošnjega snega in hudega mraza je pa letos ta škoda izdatnejša, zato nam dohaja v tej zadevi mnogo vprašanj, in ker že dolgo nismo več pisali o tej reči, zato objavimo kot odgovor dotična zakonska določila — § 7. zabona z dne 19. maja 1889. I. o povračilu škod. storjenih po lovu in divjačini, slove: „Oškodovanec mora svoje zahteve za povračilo škod. storjenih po lovu in divjačini, naznaniti pri političnem okrajnem oblastvu (okrajnem glavarstvu) najpozneje v 14 dneh potem, ko je zanje zvedel. Ako se povračilo ne zahteva v navedenem roku, oziroma, ako se opusti prošnja za cenitev, izgubi pravica do odškodbe svojo moč.“ — § 4. ravno tega zakona pa slove: „Zemljiški posestnik, oziroma zakupnik, upravičeni rabnik ali uživalec zemljišča sicer ni dolžan, z ograjo ali z drugimi pripravami zemljišče braniti soper škodo po divjačini, vendar ima samo takrat pravico do povračila škode, ktero naredi divjačina po sačnih, sočivnih ali umetnih vrstih, po drevesnicah in na posamič stoječih drevesih, kadar se ne dokaže, da je škoda vsled tega nastopila, ker je oškodovanec opustil tiste na dotičnem kraju navadne priprave, s katerimi dober gospodar take stvari navadno zavaruje.“

Vprašanje 4. Kdaj je najboljši čas za obrezovanje gabrove meje in lope na vrtu? (M. B. v Sv. K.)

Odgovor: Dasi gaber ni občutljivo drevo, je vendar najboljši čas obrezovati ga od pozne jeseni do zgodnje pomladi, t. j. dokler še ni muzeven.

Vprašanje 5. Ktere vrste hrušek imajo tako rast, da hitro narede lepo in ravno deblo, kakor n. pr. pri jablanah angleška zlata parmena? Ktere vrste hrušek so za mošt; ali je ktera taka vrsta, ki je za mošt in za na mizo? (A. P. v R.)

Odgovor: Vrste hrušek, ki tvorijo lepo deblo, so: normanska cidrovka, nova poatuovka, hardisovka, avranževka, monšlardevka in t. d. Prva posebno lepo raste, a Vam je nikakor ne priporočamo, ker je preveč ozeblini podvržena, nima kaj vrednega plota in precepljena le tedaj uspeva, če pride na dober svet in je nanjo cepljena kaka vrsta, ki močno raste. Druge imenovane vrste sicer ne rasto tako lepo, pa popolnoma zadovoljé, če se okulirajo. — Hruške, ki bi bila za na mizo in za mošt, ni, k večjemu bi se smela imenovati velika mačja glava. Moštaih hrušek je veliko vrst; mi stavimo v prvo vrsto tepko, vinsko moštnico, pilercio, vajlercio itd.

Vprašanje 6. S katerim umetnim gnojem in kako naj gnojim hmelju, in sicer v starejšem hmeljojaku? (J. W. v Št. P.)

Odgovor: Najvažnejši gnoj za hmelj je hlevski gnoj, čigar moč je pa pokrepi z umetnimi gnojili. Na 100 rastlin je dati 4 kg kalijeve soli (40 % tne), 6 kg superfosfata in 10 kg žveplenokislega amonijaka. Namesto superfosfata se lahko vzame tudi kostna moka ali Tomasova žindra, toda je potem treba dvakrat toliko vzeti in potresti že jeseni. Z umetnim gnojem se hmelju ne sme gnojiti neposredno zraven rastline, temveč v taki oddaljenosti, da morejo tanke vlaknate koreninice prodirati v zemljo, nasičeno s rastlinskimi živili.

Vprašanje 7. Pri nas na Gorenjskem trdijo, da je pokladanje soli konjem škodljivo, ker vsled soli kopita slabo rasto. Ali je to resnično? (J. L. v G.)

Odgovor: To je ena izmed tistih pravljic med kmetovalci, ki se širijo od ust do ust, pa jih nihče ne more potrditi iz svoje skušnje, kar je seveda naravno, kajti trditev, da bi krmljenje soli pri konjih slabo vplivalo na rast kopit, je smešna. Sol se daje živini, da laže in hitreje prebavlja in da se krma naredi okusnejša. Ako se konju večinoma poklada le zobanje, potem sol ni tako važna, a dobri konjerejci jo tudi v tem slučaju krmijo. Drugače je pa pri Vas na Gorenjskem, kjer konji ne dobivajo prav nič zobanja, ampak le seno in

težko prebavno rezanico; v tem slučaju je pa sol celo potrebna ter se ni bati nobenega slabega vpliva na kopita.

Gospodarske novice.

* Z današnjo, prvo številko priženjamo XVII. letnik. To številko dobe iz upravnih razlogov vsi dosednji udje in naročniki. Prosimo, naj nam je nihče ne vrne, čeprav ne ostane v l. 1900. družabnik, oziroma listov naročnik. Prav nujno prosimo, naj vsak, kdor lista spleh ali redno ne prejema, to takoj reklamuje pri družbi, oziroma pri upravnistvu, ne pa pozneje, kakor se dosedaj pogostoma dogaja, da nam konci leta ob pobiranju udnine udje tožijo, da celo leto niso prejeli lista. Kaka pomota se pri družbi, kateri se je delo ogromno pomnožilo, prav lahko pripeti.

* Slovensko čebelarsko društvo bo imelo svoj redni občni zbor v četrtek, dne 25. t. m. dopoldne ob 1/2 10. uri v dvorani „Mestnega doma“.

* Močna krmila oddaja družba pozimi vedno. Opczarjamo, da se je cena kokosovim tropinam zvišala za 50 vinarjev pri 100 kg Sezamove tropine, s katerimi so naši kmetovalci naredili ugodne izkušnje, so nam sedaj pošle, nova naročitev pa je že na potu.

* Mlekarskega tečaja v Šmihelu na Tirolskem se udeležuje 17 slušateljev, med temi 12 Slovencev.

* Glede snovanja mlekarških zadrug objavljamo naslednje: Nujno prosimo novo ustanovljene zadruge, naj nikjer poprej ne pričenjajo z delom, dokler ne dobé veččaka v mlekarstvu. To zlasti velja za zadruge, ki izdelujejo sir, kajti le več sirar je zmožen izdelovati blago, s katerim zadruga more uspevati. — Nadalje naj zadruge, ki ne razpečavajo svežega mleka, ne plačujejo mleka nad 4 kr. liter, drugače lahko prva leta delajo z obšutno izgubo. Ako se mleko draže izplača, je konci leta še vedno čas, zadrugnikom naknadno razdeliti večji izkupiček — Zadrugo osnovati s smerjo, da bo izdelovala presno namizno maslo, pri nas ne kaže več, ker je trg (zlasti Trst, Reka, Pulj, Opatija) preplavljen s presnim maslom ter se dobro prodaja le nekaj tednov v letu. Da razbistrimo napačne pojme o sirarstvu, bodi omenjeno, da se človek ne nauči sirarstva v par tednih, temveč mu je treba večletnega pouka, kakor pri vsaki drugi obrti. Če naša družba pošlje mladeniče v sirarski tečaj, stori to zato, da tisti, ki so sirarji, nekaj napredujejo, drugi pa dobe vsaj pričetne pojme o sirarstvu. Absolviran učence takega tečaja pa še nikakor ni samostojen sirar. — V prihodnji številki „Kmetovalca“ pričnemo objavljati razpravo o sirarstvu, katero bomo redno nadaljevali skozi celo leto.

* Deteljno seme bo družba oddajala spomladi, kakor vsako leto, in sicer seme rdeče (štajerske) detelje po 70 kr. (1 K 40 h) kilogram z zavojem vred in seme lucerne (nemške detelje) po 60 kr (1 K 20 h) kilogram isto tako z zavojem. Seme rdeče detelje je izvirno kranjsko, ker je to za naše kraje najbolj priporočeno, čeprav ni tako lepo kakor na pr. ogersko; lucerinino seme je pa izvirno francosko.

* Zaupni shod živinorejcev novomeškega sodnega okraja priredi kmetijska podružnica novomeška dne 5. februarja t. l. ob 2. uri popoldne v hiši kat. društva rokodelskih pomočnikov v Novem Mestu. Na dnevnem redu je posvetovanje o vladnih predlogih za ustanovitev zavarovalnice za govejo živino. Vsi zavedni živinorejci so vabljeni, da se shoda udeležijo.

* Prevažanje smodnika in žvepla na dolenski železnici. Vsled dopisa c. kr. železniškega ministerstva z dne

14. decembra l. 1899. št. 57255, upravni svet dolenskih železnic ni dovolil znižane voznine za smodnik, ki se rabi za streljenje proti toči, pač pa je dovolil 50 % popusta na voznini za žveplo, in sicer za vsako množino potom kartiranja, t. j., plačati je vso voznino, a 50 % se dobi povrnjenih pri vodstvu železnic proti predložitvi izvirnega voznega lista.

* Pouk v sadjarstvu. Da se v onih občinah na Notranjskem, koder sta pred dvema tednoma led in mraz napravila toliko škode na drevju, tako da sta do 90 % drevja pokvarila, nekoliko pomore, t. j., da se s pravilnim obrezovanjem in skrbnim obdelovanjem reši, kar se rešiti dá, bode imel potovalni učitelj g. Fr. Gombač v tednu od 22. — 27. januarja t. l. posebna teoretična predavanja in praktičen pouk o sadjarstvu. Najprej bo teoretičen pouk v šoli, potem pa praktično izvajanje na prostem.

Ta pouk bode:

V ponedeljek, dne 22. jan. ob 1. uri popol. v Zagerju,	
„ torek, „ 23. „ „ 9. „ dopol. „ Tominju,	
„ torek, „ 23. „ „ 2. „ popol. „ Dobropolju,	
„ sredo, „ 24. „ „ 9. „ dopol. „ Kilovčah,	
„ sredo, „ 24. „ „ 2. „ popol. „ Premu,	
„ četrtek, „ 25. „ „ 9. „ dopol. „ Janeževem Brdu,	
„ četrtek, „ 25. „ „ 2. „ popol. „ Ostrožnem Brdu,	
„ petek, „ 26. „ „ 9. „ dopol. „ Suhorju,	
„ petek, „ 26. „ „ 2. „ popol. „ Bujah.	
„ soboto, „ 27. „ „ 9. „ dopol. „ Kcšani.	

Čeravno je drevje jako polomljeno, se bo vendar dalo z umnim ravnanjem še mnogo rešiti. Naj se torej udeležé omenjenega pouka vsi prizadeti posestniki. Na teh potovanjih bo potovalni učitelj še enkrat presodil vso škodo, da bo mogel podati deželnemu odboru natančne podatke.

* Zavarovalnica za govejo živino v Novem Mestu. Pravila za ustanovitev zavarovalnice za govejo živino, katere je predložila novomeška kmetijska podružnica vladi, da jih potrdi, so došla nazaj z odlokom, ki pravi, da je ministerstvo za notranje zadeve pripravljeno dovoliti osnovo takega društva, toda s pogojem, da se pravila v nekaterih točkah spremené in popolnijo. Po sedanjih pravilih je premalo jamstva za trden obstanek društva; zaradi tega zahteva vlada, da se določila v tem oziiru popolnijo in da se skrbí za potrebna sredstva tudi s tem, da se vpeljejo če treba doplačila, ki naj se porabijo v pokritje stroškov za slučaj primankljaja. Razen tega zahteva vlada, da se spremene nekatera določila, tičeča se delokroga zavarovalnice, potem sprejema društvenikov, odškodovanja in računovodstva. Ker se gre pri zahtevani preuredbi in popolnitvi pravil za nečelna vprašanja, želi podružnica, da se o vladnih predlogih in zahtevah posvetuje tudi z zavednimi živinorejci novomeškega sodnega okraja, za katerega ima biti zavarovalnica ustanovljena. Zaraditega priredi podružnica dne 5. februarja t. l. zaupni shod v Novem Mestu, pri katerem se bodo živinorejci posvetovali o tem, ali se sprejmejo vladni predlogi in se s tem zagotovi ustanovitev zavarovalnice, ali pa ne.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Seja glavnega odbora dne 4. januarja 1900.

Seji je predsedoval družbeni predsednik, gosp. ces. svetnik Ivan Murnik, in navzoči so bili: podpredsednik gosp. ravnatelj Povše in odborniki gg.: Goll, baron Lazarini, Lenarčič, Paulin, dr. Romih, Witschl, dr. pl. Wurzbach ter ravnatelj Pirc.

Predsednik je pozdravil odbornike, prvič v novem letu zbrane, voščil jim veselo novo leto ter izrazil željo, naj bi bilo

novi leto srečno tudi za kranjske kmetovalec, za družbene ude in za družbino delovanje.

Vsled vloge podružnice na Premu je odbor sklenil skrbeti, da se izposluje podpora, da bode moči razdeliti večje množine drevja po onih krajih Notranjske, koder je meseca decembra led naredil po drevju silno škodo.

Ker se je v Italiji kolera med kuretno močno razširila, je odbor sklenil obrniti se s peticijo na državni zbor, da se prepove uvoz kuretnine, jajec in perja iz Italije, dokler traja bolezen. Ukrenilo se je tudi, druge merodajne faktorje opozoriti na nevarnost, ki preti naši reji kuretnine.

Odbor se je posvetoval o prošnjah občin Rob, Grahovo, Račna, Preser in Obrh za dovolitev novih, oziroma za preložitve dosedanjih semnjev ter je ukrenil staviti c. kr. deželni vladi primerne nasvete.

Za nove ude so bili sprejeti gg.:

Borštnik Pavel, učitelj v Hinjah; Jazbec Matija, posestnik pri Sv. Petru pod Svetimi gorami; Travnar Josip, posestnik v Letušu; Ruprecht Janko, lekarnar v Trebnjem; Demšar Ivan, posestnik v Slapah; Čebavs Ivan, posestnik v Ljubnem; Langus Ivan, posestnik v Ljubnem; Županstvo v Klancu; Kraševac Ivan, posestnik v Trški Gori; Medved Josip, posestnik v Irčji Vasi; Bevec Ivan, posestnik v Novem Mestu; Mehora Ivan, posestnik in pek v Novem Mestu; Brinskolet Matija, posestnik in trgovec v Novem Mestu; Mali Ivan, posestnik v Dolenjem Grčevju; Kobal Francišek, posestnik na Erzeltu; Gerzej Ivan, posestnik v Branici; Rovar Martin, posestnik in gostilničar v Podkrajju; Maurer Viljem, posestnik v Spodnji Šiški; Jelenec Andrej, posestnik v Spodnji Šiški; Mohar Josip, posestnik v Spodnji Šiški; Bizjan Mihael, posestnik v Spodnji Šiški; Babnik Ivan, posestnik v Spodnji Šiški; Inglič Francišek, posestnik v Spodnji Šiški; Cigler Lorenc, posestnik v Spodnji Šiški; Cigler Karol, Seidl Josip, posestnik v Spodnji Šiški; Marinko Martin, posestnik v Spodnji Šiški; Povše Anton, posestnik v Spodnji Šiški; Perko Ivan, posestnik v Zgornji Šiški; Kavčič Ivan, posestnik v Kosezah; Zupančič Anton, posestnik na Gatini; Telban Andrej, posestnik v Zavodnjah; Puncar Josip, posestnik v Malih Braslovčah; Legat Anton, posestnik v Zabreznici; Noč Francišek, posestnik v Mostah; Šeber Trodor, c. kr. okr. živinozdravnik v Litiji; Pezdirec Ivan, posestnik v Drašičih; Morela Leopold, učitelj v Radovici; Stare Julij, pivovarnar v Mengšu in založnik piva v Lescah; Voš Francišek, posestnik v Hlebcach; Pečjak Francišek, posestnik in gostilničar na Hribu pri Hinjah; Reich Josip, nadučitelj v Dolu; Pogljajen Ivan, posestnik v Beli Cerkvi; Prinovec Francišek, posestnik na Stari Gori; Konjar Jakob, posestnikov sin v Smledniku; Plešivčnik Marka, posestnik in gostilničar v Šmihelu; Perušek Francišek, posestnik in gostilničar v Podcerkvi; Mavri Francišek, posestnik v Orehku; Mihelčič Martin, posestnik v Starem Trgu; Strah Anton, posestnik v Cerovici; Strah Ivan, posestnik v Cerovici; Gregorič Josip, posestnik v Nadgorici; Rizmal Blaž, posestnik na Obramlih; Marolt Ivan, vrtnarski pomočnik v Ljubljani; Odar Martin, posestnik v Stari Fužini; Vovk Ivan, posestnik v Hrašah; Gregorevčič Francišek, posestnikov sin na Malem Vrhju; Hujan Ivan, posestnik v Zgor. Pirničah; Habjan Anton, posestnik v Dragobačku; Rade Mihael, trgovec, gostilničar in posestnik v Predgradu; Bidovec Ivan, grajšč. oskrbnik v Polhovem Gradcu; Janežič Jakob, posestnik v Grižah pri Celju; Bralno društvo v Letušu; Kirn Josip, posestnik v Čevljah; Jakše Francišek, posestnik v Hraščju; Postl Adolf, uradnik pri c. kr. namestništvu v Trstu; Brulec Francišek, pos. v Luterskem Selu; Eršte Ivan, posestnik v Gornjem Grčevju; Golob Martin, posestnik v Luterskem Selu; Kuplenik Miha, posestnik v Dolnjem Vrhju; Seljak Ivan, posestnik na Griču; Tratnik Francišek, posestnik v Luterskem Selu; Dugolin Josip, posestnik v Škrbini; Gorenjec Francišek, posestnik v Prapročah; Birtič Francišek, posestnik v Hraštniku; Zavolovšek Ignacij, posestnik v Okonini; Gorenjec Matija, posestnik v Kočnem; Skrbec Anton, gostilničar in trgovec v Šmarijah pri Ajdovščini;

Andolšek Anton, posestnik v Boštanju; Čuješ Alojzij, posestnik v Bevčah; Kos nčisek, posestnik v Sromljah.

Naredbe glede oddaje družbenega sadnega drevja spomladi l. 1900.

Glavni odbor je v začetku meseca novembra prelet leta razposlal podružnicam naročilne pole za sadno drevje. Gg. ude prosimo, naj svoje naročitve priglase pri svojih podružnicah, oni pa, ki niso uvrščeni v podružnice, v družbeni pisarni v Ljubljani ustno ali pismeno.

Oddajalo se bode visoko in prtilično drevje. Ker zaloga posameznih skupin in različnih vrst ni velika, si družba pridržuje pravico, da preobilne naročitve skreči in namestu naročenih vrst, ki so že pošle ali jih sploh nima, dá drevesa drugih primernih vrst, ako jih bo še imela.

Naročitev na veliko število dreves družba ne bode zvrševala, ker je njena naloga pospeševanje sadjarstva po deželi sploh, in zato skrbi, da se dobre vrste kolikor mogoče razširijo med kmet-skimi posestniki.

Pri naročanju veljajo te-le določbe:

1.) Podružnica sklene, ali vzame za svoje ude brezplačna drevesca ali ne. Ako jih vzame, potem mora poslati vso udnino glavnemu odboru v Ljubljano, ako pa jih ne vzame, ji ostane polovica udnine za podružnične namene; le udnino gg. učiteljev mora vso poslati glavnemu odboru.

2.) Ako podružnica obdrži polovico udnine, morejo njeni udje dobiti po 4 drevesa za znižano ceno 2 kron.

3.) Cena za vse drugo drevje je 70 vinarjev za drevesce.

4.) Navedene cene veljajo na mestu drevesnice, oziroma na mestu kolodvora, in sicer z zavojem vred.

5.) Vsa naročila je treba vsaj

do 15. februarja l. 1900.

sporočiti družbi Kdor do tega časa ne naroči brezplačnega drevja, potem ne bo imel več pravice do njega.

6.) Ako bi utegnili kaj drevja ostajati čez naročitve družbenih udov, je morejo dobiti neudje po kroni 20 vinarjev drevesce.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V a b i l o

k občnemu zboru mokronoške kmetijske podružnice, ki bode v nedeljo, 21. januarja t. l. ob 1/4. uri popoldne v prostorih gostilne „Pri lipi“ v Mokronogu s tem sporedom:

1. Poročilo o delovanju v preteklem letu.

2. Račun za leto 1899.

3. Razni nasveti, predlogi in razgovori.

P. n. udje naj se blagovolijo občnega zbora udeležiti v polnem številu ter se zanimati za prospeh podružnice in s tem kmetijstva in vinogradništva!

Rakovnik, 9. januarja 1900.

Josip Anton grof Barbo, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Komendi, ki bode v nedeljo, dne 28. januarja t. l. popoldne ob 3. uri v prostorih ljudske šole v Komendi.

S P O R E D:

1.) Poročilo o podružničnem delovanju.

2.) Poročilo o računih iz leta 1899.

3.) Vpisovanje, koliko in kakih drevesec si udje želijo.

4.) Razgovor o donesku za k cesarja Franc Jožefa jubilejnemu zakladu za obdarovanje starih kmetijskih poslov.

5.) Razni nasveti in predlogi.

Podružnica c. kr. kmetijske družbe v Komendi,
dné 7. januarja 1900.

Tajnik in blagajnik:
And. Mejač.

Načelnik:
Janez Stercin.

Vabilo

k občnemu zboru kmetijske podružnice na Jesenicah, ki bode v nedeljo, 22. prosinca t. l. popoldne ob treh v gostilni „Pri pošti“ na Jesenicah (Gorenjsko) z naslednjim sporedom:

- 1.) Poročilo o delovanju podružnice.
- 2.) Pregled računov za leto 1898. in 1899.
- 3.) Volitev načelnika in njegovega namestnika.
- 4.) Razni nasveti in predlogi.

Kmetijska podružnica na Jesenicah,
dne 4. prosinca 1899.

A. Schrey, načelnik.

Št. 19.488.

Razglas

Ker se je pri neki dne 13. decembra t. l. na postajo Hallein dospeli in na postaji Zatična naloženi pošiljati klalnih prasičev uradno dokazala svinjska kuga, je c. kr. deželna vlada v Salzburgu z razglasom z dne 18. decembra 1899., k št. 15.037., dotlej, dokler se ne ukaže drugače, prepovedala uvažati oziroma goniti žive prasiče iz političnih okrajev Rudolfovo in Litija na Kranjskem v vojvodino Salcburško.

To se daje na čbce znanje ter se ob enem razveljavlja tu-uradni razglas z dne 19. decembra t. l., št. 19.307.

C. kr. deželna vlada za Kranjsko.

V Ljubljani, dne 22. decembra 1899.

Listnica uredništva.

M. B. v G. T. »Prašek za živino« je navadno zmes raznih posušenih zdravilnih rastlin in korenin. Tak prašek ima k večjemu to lastnost, da oživi prebavljanje. Kteri je boljši, ni mogoče reči, ako niso znane njega sestavine. Če je v hlevu red, snaga in razumno krmljenje, potem ni treba rabiti nobenega praška.

J. K. na P. Če se Vaš petletni vol neče debeliti in se mu od mladega neprimerno močno cede iz gobca slina, je znamenje, da je vol bolan, zato Vam svetujemo poklicati živinozdravnika.

J. P. v D. Prostor v zraku nad zemljiščem je tistega, čigar je zemljišče, zato Vam sosed ravno tako sme braniti napeljati vodo po ceveh 4—6 metrov nad zemljo, kakor Vam brani narediti jarek po njegovem posestvu.

J. F. v S. Podružnica nima s tem nič opraviti, pač pa naznanite okrajnemu glavarstvu, kako je pri Vas z biki, in glavarstvo gotovo prisili župana, da se ta neprilika odpravi.

J. H. v B. V knjigi »Gnoj in gnojenje« najdete odgovor na svoje vprašanje. — Kar imamo umetnih, je objavljeno v »Kmetovalcu« in tudi cene.

A. Z. v D. Če v hiši ljudje prebivajo, potem se mora plačati čavek. — Za mazanje lesa je najboljši karbolinej.

J. W. v H. Pri občinskih volitvah sme voliti s takim pooblastilom le tak ki je sam volilec; izvzet je soprog volilke in pa oskrbnik, ki je zastopnik trajno odsotnega posestnika. Veleposestnik, t. j. prav za prav virilist, ima v občinskem odboru vse tiste pravice, kakor vsak drug odbornik, torej sme tudi župana voliti ali pa sam biti izvoljen.

Cene

gospodarskim potrebščinam, ktere priskrbuje c. kr. kmetijska družba svojim udom.

		gld.	kr.	K	h
I. Semena.					
1	Seme štajerske detelje, domače, jamčeno brez predenice 1 kg	—	70	1	40
2	Seme lucerne (nemške detelje), francosko, jamčeno brez predenice » »	—	60	1	20
3	Laneno seme, pravo rusko iz Rige » »	—	18	—	36
4	Semenski krompir (z vrečami vred) 100 kg				
5	Zitna semena:				
	oves krkonoski » »				
6	zimski rež, triumfovka » »				
7	siva ajda, prava francoska » »				
II. Drevje.					
8	Visokodebelno in pritično drevje, jablane, hruške, češplje, breskve, marelice (gl. razgl. o oddaji drevja) 1 kos	—	35	—	70
III. Močna krmila.					
9	Zmlete lanene tropine 100 kg	8	75	17	50
10	Zmlete kokosove tropine » »	8	—	16	—
11	Zmlete sezamove tropine » »	8	20	16	40
12	Zmlete podzemeljske oreha tropine » »	9	20	18	40
IV. Umetna gnojila.					
13	Tomasova žlindra, 18% » »	2	90	5	80
14	Kostna moka, brez-klejna » »	4	70	9	40
15	Kostni superfosfat » »	4	70	9	40
16	Kajnit » »	2	0	5	—
17	40% na kalijeva sol » »	6	30	12	60
18	Zmleta rogovina » »	9	—	18	—
19	Vsa druga umetna gnojila po tržni ceni	—	—	—	—
V. Potrebščine za vinstvo.					
20	Bakrena galica (v poljubni množini) 100 kg	31	50	63	—
21	Žveplo, zmleto, 70—72% finosti, (v vrečah po 50 kg) » »	7	—	14	—
22	Gumijeve vezi 1 »	8	50	17	—
23	Trtne škropilnice 1 kos				
24	Mehovi za žveplanje » »				
VI. Orodja, stroji in druge priprave.					
25	Požiralnikove cevi 1 kos	5	—	10	—
26	Kose (poleg svoječasne posebne objave) » »		40—50		80—100
27	Kmetijski stroji po izvirnih cenah z 20—28% popusta				
28	Mlekarski stroji in mlekarske potrebščine po izvirnih cenah z 10—20% popusta.				

Opomnja: Cene smo navedli za sedaj v stari in v kronski veljavi. Vse navedene cene veljajo do preklica. Cene semenom objavimo, kadar pride čas oddaje. Naročila se sprejemajo le na tu navedene potrebščine, in je naročilom pridejati nekaj are. Če ni drugače dogovorjeno, je prejeto blago precej plačati. Ob vsaki naročitvi nujno prosimo naznaniti zadnjo pošto in železniško postajo. V kolikor ni drugače določeno, priskrbuje družba gori navedene potrebščine le svojim udom. V slučaju prepira se naročnik podvrže sodišču v Ljubljani.

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe vojvodine kranjske.

Urejuje Gustav Pirc, družbeni ravnatelj.

„Kmetovalec“ izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stoji 2 gld., za učitelje in ljudske knjižnice pa le 1 gld. na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajajo po nastopni ceni: Inserat na celi strani 16 gld., na $\frac{1}{2}$ strani 8 gld., na $\frac{1}{4}$ strani 5 gld. in na $\frac{1}{8}$ strani 3 gld. Pri večjih naročilih velik rabat. Družabnikom izdatno ceneje.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, v Salendrovih ulicah šte. 3.

St. 1. V Ljubljani, 15. januarija 1900. Leto XVII.

Tržne cene.

Deželni pridelki:

V Ljubljani, 15. januarija 1900. (Izvirno poročilo)

Semena: Domača detelja novo blago K 110.— h do K 120.— h; nemška detelja (lucerna) K 110.— h do K 120.— h; gorenjska repa K 60.— 70 h; laneno seme. domače ozimno K 31.— h; konopno seme K 36.— h do K 36-50 h; kuminovo seme K 64.— h do K 66.— h

Fižol: Rudeči ribniški K 18.60 h; rudeči Hrvat K 17.— h; prepeličar (koks) K 20.— h. (Vse cene semen in fižola veljajo za 100 kg čistnega blaga, kakor ga kmetovalci pripeljejo na prodaj i. s. novo blago.)

Suhe češplje: v dimu sušene K 26.— h do K 34.— h. brez dima sušene K 34.— h. do K 40.— h.

Orehi domači: K 34.— h do K 36.— h.

Ježice nove: K 7.— h do K 9.— h za 100 klgr.

Med čist: po K 82.— h

Kože. Goveje, težke nad 40 kg po K 80.— h do K 84.— h.

„ težke od 30 do 40 kg „ 76.— „ „ 84.— „

„ lahke „ 80.— „ „ 82.— „

(Te cene veljajo za 100 kg in sicer za kože izdelane po tukajšnjih običajih z rogovi vred. Bikove kože po 60 h klgr.)

Telečje kože: 1 K za kg.

Kozličeve kože po K 170 h do K 180 h.

Svinjske kože: Čiste, brez napak 64 h za kg.

Druge vrste 34 do 52 „ „ „

Kože lisic po K 9.— do 11.—

„ kun „ 30.— „ 36.— za par.

„ dihurjev „ 6.— „ 8.—

„ vidr „ 24.— „ 26.—

Kože zajcev po K 36.— za 100 komadov.

Pepelika (potošl) po K 32.— 100 kg.

Žito:

V Ljubljani, 13. januarija 1900. Pšenica K 8.60 h, rž K 7.20 h, ječmen K 6.80 h, oves K 6.20 h, ajda K 8.— h, proso K 10.— h, turšica nova K 5.50 h, seno K —.— h, slama K —.— h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Na Dunaji, 13. janvarija 1900. Pšenica spoml. K 7.89 h, rž spoml. K 6.72 h, oves spoml. K 5.34 h, turšica K 5.22 h. (Vse cene veljajo za 50 kgr.)

Cepljenke

izvrstno zaraščene in čiste, prve vrste, kakor: italijanski rizling, burgundec, muškatelec, žlahtnina (španjol), kabernet in portugizec. — Za Istro: negrara, teroldikza, brjomin. — Trte za namizno grozdje: imperijal in hrustljati španijol. — Podlage: riparija portalis, salonis in rupestris montikola. (7—1)

Ceniki na zahtevanje brezplačno.

Grajščina Raka, pošta Raka pri Krškem.

Pozor!

Ker imamo preveliko praznega dela za brezpotrebna vprašanja, opozarjam p. t. občinstvo, da kdor ima moj cenik, da ga natančno pregleda, v katerem je vse razločno popisano, da se ne poprašuje po ceni izdelkov, ki so v ceniku popisani koliko stane puška pod to ali ono številko, ker cena je pri vsaki številki zapisana natančno, po kateri ceni se naročila tudi izvršujejo. Puške so zdaj vedno dražje zavlje natančnih preskusov v c. kr. poskušalnici in tudi radi delavskih razmer. Kdor pa ima kako popravilo, naj se pošlje cela puška, ker stroški za poštino so zlo enaki; ali pa ima kdo kako staro robo, odpadke od starih pušk, ali kake cevi, da si misli spraviti v prid, tako prosim, da se take stvari brez vprašanja dopošljejo, ker nam je za take stvari mogoče še le potem odgovoriti, ko presodimo, če so iste porabne ali ne. (12—1)

Anton Sodja, puškar
v Borovljah (Ferlach), Koroško.

Čemu v Ameriko

ko si doma lahko denarja za-
služi, kdor zna pisati in brati in mu je resna
volja truditi se. — Vprašanja v tej zadevi pošiljajo naj
se v zaprtih pismih z napisom: „Ne v Ameriko!“
poste restante v Ljubljano. (11-1)

Pristne harške žlahtne žvrgolivce kanarčke

kakor tudi harške samice razpošilja s poštним
povzetjem in jamči za dobre pevce in živi prihod
ter prosi pri vprašanjih znamko za odgovor priložiti. (6-1)

Fran Garbas, sv. Florijana ulice 3. Ljubljana.

Ceniki so brezplačno na razpolago.

Deteljno seme.

Ker je podpisana družba prepričana, da se je obraniti predenice (žide) v detelji le tedaj, ako se seje čisto seme
ukrenila je posredovati tudi letos svojim udom nakup zanesljivega detelnega semena.
Tisti udje, ki hočejo tedaj tako seme, naroče naj ga pri podpisani družbi, družba naročila bode le toliko detelnih semen.
kolikor bo naročenih.

Naročeno seme je pregledano od c. kr. pregledovalne postaje na Dunaji,
1 klgr. prave francoske lucerne (nemške ali večne detelje) stoji 1 K 20 v, 1 klgr. debelozrnate domače t. j. štajerske, rudeče
detelje stoji 1 K 40 v. Naročila se sprejemajo samo od udov.

Vreče in vožnji listi se ne zaračunajo.

Opomnja. Cene postavljene so tako nizko, da cenejši ni mogoče dati »poštenega« semena »brez predenice«. Ker je
ponujano seme dvakrat čisteno in le odbrano debelo seme, zadostuje polovica semena v primeri s drugim cenim a slabim semenom.
zato je kupec tega semena na vsak način na dobičku. (4-1)

Ravno tako oddajala bo podpisana družba

pravo rusko laneno seme

in sicer

kilogram po 36 vinarjev.

Naročniki naj se za navedena semena takoj oglase pri podpisani družbi. Naročitvam je priložiti vsaj polovico zneska za
naročeno blago kot aro. Naznaniti je natančno: naročnikovo bivališče, zadnjo pošto, oziroma železniško postajo.

!!Manj kot 5 kg se po pošti ne razpošilja!!

Naročila je prijaviti:

c. kr. kmetijski družbi kranjski v Ljubljani.

C. kr. priv. občna zavarovalnica

Assicurazioni Generali v Trstu

ustanovljena leta 1831

je največja domača (tuzemska) zavarovalnica, kajti zaklad družbe znaša več kot
153 milijonov kron avstr. velj. — Zavarovalnica je izplačala za škode, kar
obstoji, do konec leta 1897 čez 633 milijonov kron avstr.-og. velj.

Družba zavaruje:

(13-1)

1. za človeško življenje v vseh mogočih na-
činih. V teku leta 1899 je bilo vloženih
11408 ponudb za zavarovanje na življenje
v zavarovalnem znesku K. 84.600.332-53,
2. zoper požare pri vsakovrstnih posestvih
in imetjih. — Občinam, cerkvam, samo-
stanom, dobrodelnim zavodom in graj-
ščinam dovoljuje družba 20% popustka
od čiste imovine.
3. zoper škode pri prevažanju na sohem in
na vodi,
4. zoper poškodovanje zrcalnih oken in zrcal,
5. zoper telesne nezgode na račun: „Prve
občne zavarovalnice zoper nezgode na
Dunaju“,
6. zoper škodo vsled toče na račun: „Ogerske
akcijske družbe za zavarovanja proti
škodi po toči in za pozavarovanja“.

Glavni zastop za Kranjsko v Ljubljani, Gradišče št. 4
v Sevnikovi hiši.